ਐਮ/ਐਸ ਰਵੀ ਰੰਜਨ ਡਿਵੈਲਪਰਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ
ਬਨਾਮ
ਆਦਿਤਿਆ ਕੁਮਾਰ ਚੈਟਰਜੀ
(ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2394-2395 ਦੇ 2022)
ਮਾਰਚ 24, 2022
[ਇੰਦਿਰਾ ਬੈਨਰਜੀ ਅਤੇ ਏ. ਐਸ. ਬੋਪੰਨਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

ਮਧਿਆਸਤਾ ਅਤੇ ਸੁਲਹ ਐਕਟ, 1996 – ਧਾਰਾਵਾਂ 2(1)(e), 9, 11(6) ਅਤੇ 42 - ਮਧਿਆਸਤਾ ਸਮਝੌਤਾ - ਮਧਿਆਸਤਾ ਦੀ ਸੀਟ - ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਜਵਾਬੀ ਨੇ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਮੁਜ਼ੱਫਰਪੁਰ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਵਿਕਾਸ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ - ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਮਧਿਆਸਤਾ ਖੰਡ ਹੈ ਜੋ ਕੋਲਕਾਤਾ ਨੂੰ ਮਧਿਆਸਤਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਥਾਨ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ - ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਵਿਵਾਦ ਉੱਠਿਆ, ਜਵਾਬੀ ਨੇ ਕਹਿਣਾ ਸਮਝੌਤਾ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ - ਜਵਾਬੀ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11(6) ਅਧੀਨ ਕੋਲਕਾਤਾ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮਧਿਆਸਤਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜੋ ਮਧਿਆਸਤਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਕੋਲਕਾਤਾ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕੀਤੀ - ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਧਿਆਸਤਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਨਿਆਂਕਾ ਨੂੰ ਇਕਲੌਤਾ ਮਧਿਆਸਤਾ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ - ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ - ਅਪੀਲ ਉੱਤੇ, ਫੈਸਲਾ: ਵਿਕਾਸ ਸਮਝੌਤਾ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਕੋਲਕਾਤਾ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਭਾਇਆ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ – ਮੁਕੱਦਮਾ ਬਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਅਚਲ ਜਾਇਦਾਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ - ਕੋਲਕਾਤਾ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਨ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਉੱਠੀ - ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11(6) ਨੂੰ ਐਂਡ ਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(1)(e) ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਤੌਰ ਤੇ ਪੜ੍ਹਨਾ ਪਵੇਗਾ - ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11(6) ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ, ਇਸਦੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਮਧਿਆਸਤਾ/ਮਧਿਆਸਤਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ - ਪਾਰਟੀਆਂ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀਆਂ ਜਿਸ ਦਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਵਿਵਾਦਾਂ ਸਬੰਧੀ ਕੋਲਕਾਤਾ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ, ਨਾ ਹੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਮਧਿਆਸਤਾ ਦੀ ਸੀਟ ਵਜੋਂ ਕੋਲਕਾਤਾ ਉੱਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਜਤਾਈ – ਮਧਿਆਸਤਾ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਇਹ ਸਹਿਮਤੀ ਸੀ ਕਿ ਮਧਿਆਸਤਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀਆਂ ਬੈਠਕਾਂ ਕੋਲਕਾਤਾ ਵਿੱਚ ਹੋਣਗੀਆਂ – ਕੋਲਕਾਤਾ ਸਿਰਫ ਮਧਿਆਸਤਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀਆਂ ਬੈਠਕਾਂ ਲਈ ਸਥਾਨ ਸੀ – ਕੋਲਕਾਤਾ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜਵਾਬੀ ਵੱਲੋਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11(6) ਅਧੀਨ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਦਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ

ਫੈਸਲਾ: 1.1 ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕੋਲਕਾਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਮੁਜ਼ੱਫ਼ਰਪੁਰ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਅਚਲ ਸੰਪਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਜੋ ਕੋਲਕਾਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਕੋਲਕਾਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਾਰਨ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਨਾ ਤਾਂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਲਕਾਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਪਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 25]

1.2 ਬੇਸ਼ੱਕ, ਧਾਰਾ 11(6) ਅਧੀਨ, ਇੱਕ ਮਧਿਆਂਤਰੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਮਧਿਆਂਤਰਣ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਏ ਐਂਡ ਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(1)(e) ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਧਾਰਾ 11(6) ਦੇ ਏ ਐਂਡ ਸੀ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਰਤਣ ਵਾਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਇੱਕ ਮਧਿਆਂਤਰੀ/ਮਧਿਆਂਤਰਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ, ਧਾਰਾ 11(6) ਦੇ ਏ ਐਂਡ ਸੀ ਐਕਟ

ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਮਧਿਆਂਤਰੀ/ਮਧਿਆਂਤਰਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਦਾ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਧਾਰਾ 11(6) ਨੂੰ ਏ ਐਂਡ ਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(1)(e) ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪੜ੍ਹਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜੋ ਏ ਐਂਡ ਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(1)(e) ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ 'ਤੇ ਉਚਾਈ/ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਰਤਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਦੇ ਵੀ ਧਾਰਾ 11(6) ਦੇ ਏ ਐਂਡ ਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਮੰਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਕਿ ਮਧਿਆਂਤਰਣ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਜਵਾਬੀ ਉਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਵਪਾਰ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਾਰਨ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਜੋ ਇੱਕ ਵਿਰੋਧੀ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ 'ਤੇ ਬਾਜ਼ੀ ਮਾਰੀ ਜਾ ਸਕੇ। [ਪੈਰਾ 26-28]

1.3. ਧਾਰਾ 42 ਦਾ ਲਾਗੂ ਹੋਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਧਾਰਾ 11(6) ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ, ਜੋ ਜ਼ਰੂਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਬ ਤੱਕ ਪਹਿਲੀ ਬੇਨਤੀ ਵੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਪਹਿਲੀ ਬੇਨਤੀ ਧਾਰਾ 9 ਅਧੀਨ ਮੁਜ਼ੱਫ਼ਰਪੁਰ ਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਪਟਨਾ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ ਜੁਡੀਸ਼ੀਚਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ। ਇੱਕ ਮਧਿਆਂਤਰੀ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਧਾਰਾ 11(6) ਦੇ ਏ ਐਂਡ ਸੀ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਬੇਨਤੀ ਮੁਜ਼ੱਫ਼ਰਪੁਰ ਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 42 ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। [ਪੈਰਾ 32]

1.4 ਇਹ ਕਦੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸਰਬਜਨਕ ਸਿਧਾਂਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ, ਜਦੋਂ ਇਕ ਮਧਿਆਸਤਾ ਸਮਝੌਤਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਧਿਆਸਤਾ ਦੀ ਥਾਂ ਫਰੀਦਾਬਾਦ/ਦਿੱਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਏ ਐਂਡ ਸੀ ਐਕਟ ਦੇ ਭਾਗ I ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਵੀ ਫਰੀਦਾਬਾਦ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ ਫਰੀਦਾਬਾਦ ਦੀ ਅਦਾਲਤ, ਏ ਐਂਡ ਸੀ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 42 ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਆਪਣੀ ਅਦਾਲਤੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਨੂੰ ਖੋ ਦੇਵੇਗੀ, ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਮਧਿਆਸਤਾ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਅਵਾਰਡ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਕਾਸ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ, ਕਿ ਮਧਿਆਸਤਾ ਸਮਝੌਤੇ ਵਾਲੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਕੋਲਕਾਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਧਿਆਸਤਾ ਸਮਝੌਤੇ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਸਿਰਫ ਇਹ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਮਧਿਆਸਤਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀਆਂ ਬੈਠਕਾਂ ਕੋਲਕਾਤਾ ਵਿੱਚ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਕੋਲਕਾਤਾ ਮਧਿਆਸਤਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀਆਂ ਬੈਠਕਾਂ ਦਾ ਸਥਾਨ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 42 ਅਤੇ 43]

2. ਇਹ ਅਚ੍ਛੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ ਕਿ, ਜਦੋਂ ਦੋ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਮਧਿਆਸਤਾ ਸਮਝੌਤੇ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਉਣ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ, ਸਮਝੌਤੇ ਦੁਆਰਾ, ਸਾਰੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਦੂਜੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਜੋ ਨਹੀਂ ਵੀ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਪਾਰਟੀਆਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ, ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀਆਂ ਜਿਸ ਕੋਲ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਕੋਲਕਾਤਾ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਨੂੰ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਕੋਲਕਾਤਾ ਮਧਿਆਸਤਾ ਦਾ ਸਥਾਨ ਹੋਵੇ। ਕੋਲਕਾਤਾ ਸਿਰਫ ਮਧਿਆਸਤਾ ਬੈਠਕਾਂ ਲਈ ਸਥਾਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ ਖੁਦ ਮੁਜ਼ੱਫਰਪੁਰ ਵਿੱਚ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਏ ਐਂਡ ਸੀ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 9 ਅਧੀਨ ਅੰਤਰਿਮ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ, ਨਾ ਕਿ ਕੋਲਕਾਤਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਦਾਲਤ। ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ ਖੁਦ ਮੁਜ਼ੱਫਰਪੁਰ ਵਿੱਚ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਕੋਰਟ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਕੋਲਕਾਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਖਾਸ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦੇਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਮਧਿਆਸਤਾ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਕੋਲਕਾਤਾ ਦੇ ਮਧਿਆਸਤਾ ਦੇ ਸਥਾਨ ਵਜੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਝੌਤੇ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ। ਅਸੀਂ ਮਜਬੂਰ ਹਾਂ ਕਿ ਕੋਲਕਾਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਏ ਐਂਡ ਸੀ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 11(6) ਅਧੀਨ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਏ ਐਂਡ ਸੀ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 11(6) ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਲਕਾਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ 'ਤੇ ਉੱਠਾਏ ਗਏ ਐਤਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਇੱਕ ਮਧਿਆਸਤਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। [ਪੈਰਾ 47 ਅਤੇ 48]

ਭਾਰਤ ਐਲੂਮੀਨੀਅਮ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਕੈਸਰ ਐਲੂਮੀਨੀਅਮ (2012) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 552 : [2012] 12 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 327 - ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਕਿਰਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਚਮਨ ਪਾਸਵਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ.[1955] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 117; ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਹਾਰਡੀ ਐਕਸਪਲੋਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ (ਇੰਡੀਆ) ਇੰਕ. (2019) 13 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 472 : [2018] 13 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 379; ਮਾਨਕਸਤੂ ਇੰਪੈਕਸ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਏਅਰਵਿਜੁਅਲ ਲਿਮਿਟੇਡ (2020) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 399 : [2020] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 565 - ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇੰਡਸ ਮੋਬਾਇਲ ਡਿਸਟ੍ਰੀਬਿਊਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਡਾਟਾਵਿੰਡ ਇਨੋਵੇਸ਼ਨਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ ਅਤੇ ਹੋਰ (2017) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 678 : [2017] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 744; ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਕੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਐਨ.ਐਚ.ਪੀ.ਸੀ. ਲਿਮਿਟੇਡ ਅਤੇ ਅਨਜ (2020) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 310; ਬੀ.ਜੀ.ਐਸ. ਐਸ.ਜੀ.ਐਸ. ਸੋਮਾ ਜੇ.ਵੀ. ਬਨਾਮ ਐਨ.ਐਚ.ਪੀ.ਸੀ. ਲਿਮਿਟੇਡ (2020) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 234 : [2019] 17 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 742 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਲਾ ਰੈਫਰੈਂਸ

[1955] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 117 ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਪੈਰਾ 19

[2017] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 744 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਪੈਰਾ 35

(2020) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 310 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਪੈਰਾ 35

[2019] 17 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 742 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਪੈਰਾ 35

[2012] 12 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 327 ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ

ਪੈਰਾ 36

[2018] 13 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 379 ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਪੈਰਾ 44

[2020] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 565 ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਪੈਰਾ 45 ਕੁਮਾਰ ਚੈਟਰਜੀ

ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲੇਟ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ: ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2394-2395 ਦੇ 2022.

ਕੋਲਕਾਤਾ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 13.08.2021 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਜੋ ਕਿ A.P. ਨੰਬਰ 46 ਦੇ 2021/ਆਦੇਸ਼ ਮਿਤੀ 04.10.2021 ਵਿੱਚ R.V.W. ਨੰਬਰ 14 ਦੇ 2021 ਵਿੱਚ A.P. ਨੰਬਰ 46 ਦੇ 2021 ਅਤੇ G.A. ਨੰਬਰ 1 ਵਿੱਚ R.V.W. ਨੰਬਰ 14 ਦੇ 2021 ਵਿੱਚ Arb. P. ਨੰਬਰ 46 ਦੇ 2021.

ਅਜੀਤ ਕੁਮਾਰ ਸਿਨਹਾ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਡਾ. ਮੌਰਿਆ ਵਿਜੇ ਚੰਦਰਾ, ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਰਿਤਾਭ ਸ਼ੁਕਲਾ, ਨਵੀਨ ਸੋਨੀ, ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਐਡਵੋਕੇਟਸ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ.

ਸੰਜੇ ਘੋਸ਼, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਰਾਜੀਵ ਰਣਜਨ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਪਾਰਥੋ ਗਾਂਗੁਲੀ, ਸੌਰਭ, ਨਮਨ ਜੈਨ, ਨਰੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ ਵਰਮਾ, ਐਡਵੋਕੇਟਸ ਜਵਾਬੀ ਲਈ.

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇੰਦਿਰਾ ਬੈਨਰਜੀ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ।

ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. ਇਹ ਅਪੀਲਾਂ 13ਵੇਂ$_{SUPERSCRIPT}$ ਅਗਸਤ 2021 ਨੂੰ ਕੋਲਕਾਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬੀ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 11(6) ਅਧੀਨ ਅਰਬਿਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸੁਲਹ ਐਕਟ, 1996 (ਇਸਨੂੰ 'ਏਅਰ ਐਂਡ ਸੀ ਐਕਟ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਰਬਿਟ੍ਰੇਟਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਰਬਿਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਪਿਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 46 ਦੇ 2021 ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ 4ਥੇ$_{SUPERSCRIPT}$ ਅਕਤੂਬਰ 2021 ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ 13ਵੇਂ$_{SUPERSCRIPT}$ ਅਗਸਤ 2021 ਦੇ ਉਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ R.V.W.O. ਨੰਬਰ 14/2021 ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

“37. ਜੇਕਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇਸ ਵਿਕਾਸ ਸਮਝੌਤੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਜਾਂ ਅੰਤਰ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹੀ ਵਿਵਾਦ ਜਾਂ ਅੰਤਰ ਦੋਵਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਰਬਿਟ੍ਰੇਟਰਾਂ ਨੂੰ ਹਵਾਲੇ ਕਰਕੇ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਅਰਬਿਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਭਾਰਤੀ ਅਰਬਿਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸੁਲਹ ਐਕਟ, 1996 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੇ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਅਰਬਿਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀ ਬੈਠਕ ਕੋਲਕਾਤਾ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗੀ।” 4. ਉਕਤ ਵਿਕਾਸ ਸਮਝੌਤੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਵਾਦਾਂ ਅਤੇ ਅੰਤਰਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ। 24 ਅਪ੍ਰੈਲ 2019 ਨੂੰ, ਜਵਾਬੀ ਨੇ ਉਕਤ ਵਿਕਾਸ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਉਕਤ ਵਿਕਾਸ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ।

5. 15ਵੇਂ$_{SUPERSCRIPT}$ ਮਈ 2019 ਨੂੰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਪਟਨਾ ਵਿੱਚ ਰੀਅਲ ਏਸਟੇਟ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਅਥਾਰਟੀ, (ਜਿਸਨੂੰ ਛੋਟੇ ਵਿੱਚ 'ਰੇਰਾ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਕਿ ਰੇਰਾ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 56/377/2019 ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰ ਹੋਈ। ਉਸ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ, 17ਵੇਂ$_{SUPERSCRIPT}$ ਅਗਸਤ 2019 ਨੂੰ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਏ ਐਂਡ ਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਅਧੀਨ ਮੁਜੱਫਰਪੁਰ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦਿਤ ਸੰਪਤੀ ਸਬੰਧੀ ਅੰਤਰਿਮ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੰਗੀ ਗਈ।

6. 1ਲੇ$_{SUPERSCRIPT}$ ਅਕਤੂਬਰ 2019 ਨੂੰ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਮੁਜੱਫਰਪੁਰ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਇਮਾਰਤ ਮਨਜ਼ੂਰ ਸ਼ੁਦਾ ਬਿਲਡਿੰਗ ਪਲਾਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਰਮਾਣ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਮੁਜੱਫਰਪੁਰ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਨੇ 22ਜੀ$_{SUPERSCRIPT}$ ਜਨਵਰੀ 2020 ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

7. ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਬਿਹਾਰ ਬਿਲਡਿੰਗ ਮਿਊਨਿਸਪਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਲੰਬਿਤ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਵਿਕਾਸ ਸਮਝੌਤੇ ਅਧੀਨ ਮਧਿਆਂਤਰਣ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਭੇਜਿਆ। ਨੋਟਿਸ ਪਟਨਾ ਵਿੱਚ ਬਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰਡ

ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਕੋਲਕਾਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਨਵੰਬਰ, 2020 ਵਿੱਚ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਕੋਲਕਾਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਏ ਐਂਡ ਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਉਪ-ਧਾਰਾ (6) ਅਧੀਨ ਮਧਿਆਂਤਰਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਏ.ਪੀ. ਨੰਬਰ 2020 ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਧਿਆਂਤਰਣ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਤਕਨੀਕੀ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਬੇਨਤੀ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈ ਗਈ।

8. 15ਵੇਂ$_{SUPERSCRIPT}$ ਜਨਵਰੀ 2021 ਨੂੰ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਏ ਐਂਡ ਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਉਪ-ਧਾਰਾ (6) ਅਧੀਨ ਦੂਜੀ ਮਧਿਆਂਤਰਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਏ.ਪੀ. ਨੰਬਰ 46/2021 ਕੋਲਕਾਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋਲਕਾਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 11(6) ਦੇ ਤਹਿਤ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਉੱਤੇ ਸਵਾਲ ਚੁੱਕਿਆ।

9. ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ: "a) ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਵੈਧ ਜਾਂ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਜੋਗਾ ਜਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਮਧਿਆਂਤਰਣ ਧਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਮਧਿਆਂਤਰਣ ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। b) ... c) ਇਹ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਤੁਰੰਤ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਸੁਣਨ, ਮਨੋਰੰਜਨ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਮੁਜੱਫਰਪੁਰ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਨਿਭਾਇਆ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ; ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ:

d) ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਮੁਜੱਫਰਪੁਰ ਨਗਰ ਨਿਗਮ, ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਹੱਦਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਥਿਤ ਉਸ ਜਮੀਨ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਅਤੇ ਪਾਰਸਲ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ।

e) ਮੌਜੂਦਾ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਨੇ ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਨਮ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਮੌਜੂਦਾ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਅਜ਼ਮਾਉਣ, ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

f) ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਮੁਜੱਫਰਪੁਰ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦੁਆਰਾ ਮੁਜੱਫਰਪੁਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਉਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਹਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਵਾਦ ਮੁਜੱਫਰਪੁਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਚਲ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਮੌਜੂਦਾ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਅਜ਼ਮਾਉਣ, ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਜਾਂ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਅਰਬਿਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸੁਲਹ ਐਕਟ, 1996 ਦੀ ਧਾਰਾ 2(1)(e) ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਦਾਲਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ 1996 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦੇ ਸੱਚੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਪਰਿਧੀ ਅਨੁਸਾਰ ਅਰਬਿਟ੍ਰੇਟਰ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

g) ...

h) ਮੌਜੂਦਾ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਮੁਜੱਫਰਪੁਰ ਅਧੀਨ ਰੀਅਲ ਏਸਟੇਟ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਅਥਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਆਰ.ਈ.ਆਰ.ਏ. ਕੇਸ ਨੰਬਰ 56/377/2019 ਅਧੀਨ ਸਬ-ਜੂਡਿਸ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਮੌਜੂਦਾ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਅਜ਼ਮਾਉਣ, ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਜਾਂ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

i) ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੋਲਕਾਤਾ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਅਰਬਿਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ ਬੈਠਕ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਸਿਰਫ ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਅਜ਼ਮਾਉਣ, ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਾਰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਨੇ ਜਨਮ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਮੌਜੂਦਾ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਅਜ਼ਮਾਉਣ, ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

10. ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ ਉੱਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ। ਉੱਤਰ ਵਿੱਚ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ

ਕੇਵਲ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਲਕਾਤਾ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 11(6) ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਜਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਕਾਸ ਸਮਝੌਤਾ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਮੁਜ਼ੱਫਰਪੁਰ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜੋ ਕੋਲਕਾਤਾ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਕਾਸ ਸਮਝੌਤਾ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕੋਲਕਾਤਾ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕੋਲਕਾਤਾ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਧਿਆਂਤਰਣ ਦੀ ਸੀਟ ਵਜੋਂ ਸਹਿਮਤ ਥਾਂ ਉੱਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਧਿਆਂਤਰਣ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੁਵਿਧਾ ਲਈ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 5-ਈ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:-

“5-ਈ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਮਝੌਤਾ ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਾਰਵਾਈ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਵਾਲੀ ਸੰਪਤੀ ਵੀ ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸਥਿਤ ਹੈ ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮਧਿਆਂਤਰਣ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਜਤਾਈ ਹੈ, ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਲਕਾਤਾ ਵਿੱਚ ਇਸਨੂੰ ਤੈਅ ਕਰਕੇ, ਤਾਂ ਇਹ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਲਿਸ ਨੂੰ ਅਜ਼ਮਾਉਣ ਅਤੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੀਟ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਉਸ ਸੀਟ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕੋਲ ਹੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਮਧਿਆਂਤਰਣ ਸਮਝੌਤੇ ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਸਾਰੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਮਧਿਆਂਤਰਣ ਦੀ ਸੀਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਵੀ ਮਧਿਆਂਤਰਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਜ਼ਮਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸਾਫ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਸੀਟ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ ਖਾਸ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਧਾਰਾ ਵਰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਫਿਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਸਮਝੌਤੇ ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਮਧਿਆਂਤਰਣ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ 'ਸੀਟ' ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਮਧਿਆਂਤਰਣ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਮਧਿਆਂਤਰਣ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ 'ਸਥਾਨ' ਨੂੰ ਮਧਿਆਂਤਰਣ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ‘ਵੇਨਿਊ’ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ “ਮਧਿਆਂਤਰਣ ਕਾਰਵਾਈਆਂ” ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ‘ਵੇਨਿਊ’ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮਧਿਆਂਤਰਣ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ‘ਸੀਟ’ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਇਜ਼ਹਾਰ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਜਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਜਾਂ ਖਾਸ ਸੁਣਵਾਈ ਨੂੰ ਹੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਮਧਿਆਂਤਰਣ ਦੇ ਸੀਟ ਅਤੇ ਵੇਨਿਊ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ, ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਭ੍ਰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਜੇ ਵੇਨਿਊ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਕੁਝ ਹੋਰ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰਸਕ੍ਰਿਪਸ਼ਨ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਨਿਸਕਰਸ਼ ਕੱਢ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਬਾਹਰਵਾਦ ਹੈ।

11. 13ਵੇਂ$_{\text{SUPERSCRIPT}}$ ਅਗਸਤ 2021 ਨੂੰ, ਕੋਲਕਾਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਧਿਆਂਤਰਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਕੋਲਕਾਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਜੱਜ ਨੂੰ ਇਕਲੌਤਾ ਮਧਿਆਂਤਰੀ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਅਜੀਤ ਕੁਮਾਰ ਸਿਨਹਾ, ਜਾਣਕਾਰ ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ, ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਏ ਐਂਡ ਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11(6) ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਕੋਲਕਾਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਕੋਲਕਾਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਨਿਰਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

“1. ਮੌਜੂਦਾ ਅਰਜ਼ੀ ਮਧਿਆਂਤਰਣ ਅਤੇ ਸੁਲਹ ਐਕਟ, 1996 ਦੀ ਧਾਰਾ 11(6)(ਏ) ਅਧੀਨ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਮਧਿਆਂਤਰੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

2. ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਵਿਵਾਦਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਵਿਕਾਸ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੈਧ ਮਧਿਆਂਤਰਣ ਧਾਰਾ ਹੈ।

3. ਦੋਵੇਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ... ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਜਤਾਈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ... ਨੂੰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮਧਿਆਂਤਰੀ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

4. ਮੌਜੂਦਾ ਅਰਜ਼ੀ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਪਟਾਈ ਗਈ ਹੈ।”

12. ਸ੍ਰੀ ਸਿਨਹਾ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੋਲਕਾਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤੋਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਬਿਨਾਂ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਕੋਲਕਾਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਰੋਧੀ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

13. 30ਵੀਂ$_{\text{SUPERSCRIPT}}$ ਸਤੰਬਰ 2021 ਨੂੰ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 13ਵੀਂ$_{\text{SUPERSCRIPT}}$ ਅਗਸਤ 2021 ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਇੱਕ ਬੇਨਤੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਅਧਾਰ ਲਏ:

"I. ਇਸ ਲਈ ਕਿ 13ਵੀਂ$_{\text{SUPERSCRIPT}}$ ਅਗਸਤ, 2021 ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਉੱਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਗਲਤੀ ਅਤੇ ਭੁੱਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਐਤਰਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਮਧਿਆਸਤਤਾ ਸੰਬੰਧੀ ਐਤਰਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਯਾਚੀ ਦੇ ਐਤਰਾਜ਼.

II. ਇਸ ਲਈ ਕਿ 13ਵੀਂ$_{\text{SUPERSCRIPT}}$ ਅਗਸਤ, 2021 ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਉੱਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਗਲਤੀ ਅਤੇ ਭੁੱਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਯਾਚੀ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਣਯੋਗ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਪਟਨਾ ਵਿੱਚ ਅਰਬਿਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸੁਲਹ ਐਕਟ, 1996 ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਅਧੀਨ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨਾ ਪਿਆ।

xxx xxx xxx

VII. ਇਸ ਲਈ ਕਿ 13ਵੀਂ$_{\text{SUPERSCRIPT}}$ ਅਗਸਤ, 2021 ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਵਕੀਲ ਦੀ ਰਿਆਇਤ ਉੱਤੇ ਅਗਾਂਹ ਹੋ ਕੇ ਜਾਰੀ ਹੋਇਆ ਜੋ ਕਿ ਯਾਚੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਮੁੱਖ ਉੱਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਾ ਹੈ।

VIII. ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਯਾਚੀ ਨੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਰਿਆਇਤ ਦੇਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਯਾਚਿਕਾ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਵਕੀਲ ਦੇ ਪਾਸ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਵੈਧ ਹੈ ਅਤੇ 13ਵੀਂ$_{\text{SUPERSCRIPT}}$ ਅਗਸਤ, 2021 ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਇਸੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਜਾਰੀ ਹੋਇਆ, ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਮੁੱਖ ਉੱਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਾ ਹੈ।

IX. ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਯਾਚੀ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਸਹਿਮਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ 13ਵੀਂ$_{\text{SUPERSCRIPT}}$ ਅਗਸਤ, 2021 ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਇਸ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਜਾਰੀ ਹੋਇਆ, ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਮੁੱਖ ਉੱਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਾ ਹੈ।"

14. 4ਜੀ$_{\text{SUPERSCRIPT}}$ ਅਕਤੂਬਰ 2021 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਮੀਖਿਆ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਹਿਮਤੀ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

15. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇਹ ਹੈ, ਕਿ ਕੀ ਕੋਲਕਾਤਾ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਵਾਬੀ ਪਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਇਕ ਮਧਿਆਸਥ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨਾ। ਸ੍ਰੀ ਸੰਜੈ ਘੋਸ਼, ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ ਜੋ ਜਵਾਬੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ, ਨੇ ਜੋਰ ਦੇ ਨਾਲ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ, ਕਿ ਮਧਿਆਸਥ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਆਦੇਸ਼ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮਧਿਆਸਥਤਾ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਮਧਿਆਸਥ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ।

16. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਕੋਲਕਾਤਾ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮਧਿਆਸਥ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ

ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਐਤਰਾਜ਼ ਜਤਾਇਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਸੇ ਦਿਨ ਯਾਨੀ 4ਥ ਅਕਤੂਬਰ 2021 ਨੂੰ, ਮਧਿਆਸਥ ਨੇ ਇਕ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੰਪਤੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਤੀਜੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ।

17. ਕੋਲਕਾਤਾ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਮਧਿਆਸਥ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਮਿੰਟ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਮਧਿਆਸਥ ਦੁਆਰਾ ਮਧਿਆਸਥਤਾ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਕੇਵਲ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਮਧਿਆਸਥ ਦੀਆਂ ਫੀਸਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਵਿਅਵਹਾਰਿਕ ਹਕੀਕਤਾਂ ਤੋਂ ਬੇਖਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪੂਰਵ ਜੱਜ ਦੀਆਂ ਫੀਸਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਵਕੀਲ ਦੀ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ।

18. ਸ੍ਰੀ ਸਿਨਹਾ ਨੇ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੀ।

19. ਕਿਰਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਚਮਨ ਪਾਸਵਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਚਾਰ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ, ਜੋ ਅਚ੍ਛੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ, ਕਿ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੁਕਮ ਇੱਕ ਸ਼ੂਨਿਆਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਅਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਵੀ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਪਾਰਸਪਰਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਹੋਵੇ। ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਖਾਮੀ, ਚਾਹੇ ਇਹ ਧਨਾਤਮਕ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਖੇਤਰੀ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ 'ਤੇ ਵਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਖਾਮੀ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਵੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

20. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ, ਕਿ ਕੀ ਕੋਲਕਾਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਚੁਕੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ। ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਕਾਸ ਸਮਝੌਤਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਲਕਾਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਭਾਇਆ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਸਮਝੌਤਾ ਮੁਜ਼ੱਫਰਪੁਰ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜੋ ਕੋਲਕਾਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਰਜਿਸਟਰਡ ਦਫ਼ਤਰ ਪਟਨਾ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜੋ ਕੋਲਕਾਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਸਥਾਪਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਕੋਲਕਾਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਪਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ, ਕੋਲਕਾਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਾਰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਜਨਮ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ।

21. ਸਿੰਘਾ ਜੀ ਨੇ ਧਾਰਾ 2(1)(e) ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸੰਦਰਭਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਸੁਵਿਧਾ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ:

"2. ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ.—(1) ਇਸ ਭਾਗ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਸੰਦਰਭ ਅਨੁਸਾਰ ਲੋੜੀਂਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ,

(ਅ) ਤੋਂ (ਦ) ...

(ਈ) “ਅਦਾਲਤ” ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ— (i) ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਪਾਰਕ ਮਧਿਆਨਤਰਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਧਿਆਨਤਰਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ, ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਸਾਧਾਰਣ ਮੂਲ ਸਿਵਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਾਰਜ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਮਧਿਆਨਤਰਣ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਸਤੂ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਹੀ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਸਤੂ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਮੁੱਖ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦਰਜੇ ਦੀ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਛੋਟੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ; (ii) ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਪਾਰਕ

ਮਧਿਆਨਤਰਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਪਣੇ ਸਾਧਾਰਣ ਮੂਲ ਸਿਵਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਾਰਜ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਮਧਿਆਨਤਰਣ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਸਤੂ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਹੀ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਸਤੂ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੁੰਦਾ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਿਸ ਕੋਲ ਉਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਅਪੀਲਾਂ ਸੁਣਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ;

22. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਿੰਘਾ ਜੀ ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ, ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਪਾਰਕ ਮਧਿਆਨਤਰਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਧਿਆਨਤਰਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, 'ਅਦਾਲਤ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਕੁਮਾਰ ਚੈਟਰਜੀ [ਇੰਦਿਰਾ ਬੈਨਰਜੀ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

ਮੁੱਖ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿਸੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਸਧਾਰਣ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦੀ ਕਸਰਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਮਧਿਆਂਚਲੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਸਤੂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਹੀ ਵਿਸ਼ੇ ਵਸਤੂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ, ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਜੋ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਮੁੱਖ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਛੋਟੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦਰਜੇ ਦੀ ਹੋਵੇ।

23. ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਧਨਾਤਮਕ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਅਚਲ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਜਾਂ ਅਚਲ ਸੰਪਤੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਹਿੱਤ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਜਾਂ ਅਚਲ ਸੰਪਤੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਗਲਤੀ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ, ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਹਨ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਸੰਪਤੀ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਅਚਲ ਸੰਪਤੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁਕੱਦਮੇ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਦੇ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੰਪਤੀ ਸਥਿਤ ਹੈ, ਜਾਂ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਸਵੈਚਛਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

24. ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਹਨ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਸਵੈਚਛਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਹਨ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਸਵੈਚਛਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮਾ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਾਰਨ ਕਾਰਵਾਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਉੱਠਦੀ ਹੈ।

25. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕੋਲਕਾਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਮੁਜ਼ੱਫ਼ਰਪੁਰ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਅਚਲ ਸੰਪਤੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਜੋ ਕੋਲਕਾਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਕੋਲਕਾਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਾਰਨ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਉੱਠਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਜੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ, ਨਾ ਤਾਂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਲਕਾਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

26. ਬੇਸ਼ੱਕ, ਧਾਰਾ 11(6) ਅਧੀਨ, ਇੱਕ ਮਧਿਆਂਚਲੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਲਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਮਧਿਆਂਚਲੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਸਤੂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਅਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਧਾਰਾ 2(1)(e) ਦੀ ਏਐਂਡਸੀ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਧਾਰਾ 11(6) ਦੀ ਏਐਂਡਸੀ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਮਧਿਆਂਚਲੀ/ਮਧਿਆਂਚਲੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਕਸਰਤ ਕਰਦੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

27. ਇਸੇ ਸਮੇਂ, ਧਾਰਾ 11(6) ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਬਿਨੈਪੱਤਰ ਏਐਂਡਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11(6) ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਮਧਿਆਂਤਰੀ/ਮਧਿਆਂਤਰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਦਾ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਏਐਂਡਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11(6) ਨੂੰ ਏਐਂਡਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(1)(e) ਨਾਲ ਸਮਰੂਪਤਾ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ

ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਜੋ ਏਐਂਡਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(1)(e) ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਉੱਤੇ ਉਚਾਈ/ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ।

28. ਏਐਂਡਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11(6) ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਮਧਿਆਂਤਰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਜਵਾਬੀ ਉਸ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਾਰਣ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਉੱਠਿਆ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਰੋਧੀ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਉੱਤੇ ਬੜ੍ਹਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

29. ਸਿੰਘਾ ਜੀ ਨੇ ਇੱਥੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਏਐਂਡਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 42 ਉੱਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ:

"42. ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ.— ਇਸ ਭਾਗ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਮਧਿਆਂਤਰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸ ਭਾਗ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਬਿਨੈਪੱਤਰ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਹੀ ਮਧਿਆਂਤਰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਉੱਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮਝੌਤੇ ਅਤੇ ਮਧਿਆਂਤਰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਸਾਰੇ ਅਗਲੇ ਬਿਨੈਪੱਤਰ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹੀ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ।"

30. ਸਿੰਘਾ ਜੀ ਨੇ ਏਐਂਡਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 42 ਉੱਤੇ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਤਰਕ ਦੇ ਸਕਣ ਕਿ ਮੁਜਫ਼ਫ਼ਰਪੁਰ ਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰਿਮ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਬਿਨੈਪੱਤਰ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਵਾਬੀ ਕੋਲਕਾਤਾ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

31. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਿੰਘਾ ਜੀ ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ, ਏਐਂਡਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 42 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਇਹ ਧਾਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਖਿੱਚਿਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੋਵੇ। ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਧਿਆਂਤਰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਏਐਂਡਸੀ ਐਕਟ ਦੇ ਭਾਗ I ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਬਿਨੈਪੱਤਰ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਹੀ ਮਧਿਆਂਤਰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮਝੌਤੇ ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਸਾਰੇ ਅਗਲੇ ਬਿਨੈਪੱਤਰਾਂ ਉੱਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਮਧਿਆਂਤਰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ, ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ, ਜਿਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਬਿਨੈਪੱਤਰ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਉਸ ਬਿਨੈਪੱਤਰ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਲਈ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਘਾਟ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਧਾਰਾ ਜੋ ਕਿ ਨਾਨ ਓਬਸਟੈਂਟੇ ਕਲੋਜ਼ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਏਐਂਡਸੀ ਐਕਟ ਦੇ ਭਾਗ I ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਬੰਧਨਯੋਗ ਹੈ।

32. ਪਰੰਤੂ, ਧਾਰਾ 42 ਦਾ ਲਾਗੂ ਹੋਣਾ ਧਾਰਾ 11(6) ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵੀ ਇੱਕ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 9 ਅਧੀਨ ਪਹਿਲੀ ਅਰਜ਼ੀ ਮੁਜ਼ੱਫਰਪੁਰ ਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਪਟਨਾ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 42 ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

33. ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ, ਜਵਾਬੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਧਿਆਂਤਰਣ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਕੋਲਕਾਤਾ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਧਿਆਂਤਰਣ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਧਿਆਂਤਰਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀ ਸੀਟ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਸਥਾਨ ਕੋਲਕਾਤਾ ਹੋਵੇਗਾ।

34. ਸ੍ਰੀ ਸੰਜੇ ਘੋਸ਼, ਜਵਾਬੀਆਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੋਲਕਾਤਾ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 11(6) ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਦਾ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮਧਿਆਂਤਰਣ ਦੀ ਸੀਟ ਕੋਲਕਾਤਾ ਸੀ।

35. ਆਪਣੇ ਤਰਕ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕਿ ਕੋਲਕਾਤਾ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 11(6) ਅਧੀਨ ਜਵਾਬੀ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਖਾਸ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ, ਸ੍ਰੀ ਘੋਸ਼ ਨੇ ਇੰਡਸ ਮੋਬਾਇਲ ਡਿਸਟ੍ਰੀਬਿਊਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਡਾਟਾਵਿੰਡ ਇਨੋਵੇਸ਼ਨਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ ਅਤੇ ਹੋਰ2, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਕੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਐਨ.ਐਚ.ਪੀ.ਸੀ. ਲਿਮਿਟੇਡ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ3 ਅਤੇ ਬੀ.ਜੀ.ਐਸ. ਐਸ.ਜੀ.ਐਸ. ਸੋਮਾ ਜੇ.ਵੀ. ਬਨਾਮ ਐਨ.ਐਚ.ਪੀ.ਸੀ. ਲਿਮਿਟੇਡ4 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਮਧਿਆਂਤਰਣ ਦੀ ਸੀਟ ਨਿਰਧਾਰਤ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਮਧਿਆਂਤਰਣ ਦੀ ਸੀਟ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਧਾਰਾ ਇੱਕ ਖਾਸ ਅਧਿਕਾਰ ਧਾਰਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਕੇਵਲ ਉਹ ਅਦਾਲਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੇਤਰੀ ਸੀਮਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀਟ ਸਥਿਤ ਹੈ, ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਖਾਰਜ ਹੋਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹੋਣਗੀਆਂ।

36. ਵਿੱਚ ਇੰਡਸ ਮੋਬਾਇਲ ਡਿਸਟ੍ਰੀਬਿਊਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ (ਸੁਪਰਾ), ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਐਲੂਮੀਨੀਅਮ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਕੈਸਰ ਐਲੂਮੀਨੀਅਮ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਮਧਿਆਂਤਰਣ ਦੀ ਸੀਟ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਖਾਸ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਧਾਰਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗੀ, ਜੋ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਕੇਲੀਆਂ ਹੀ ਮਧਿਆਂਤਰਣ ਉੱਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਰਤ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਐਲੂਮੀਨੀਅਮ ਕੰਪਨੀ (ਸੁਪਰਾ) ਜੋ ਮੁੱਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੀ ਉਹ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(2) ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ "ਮਧਿਆਂਤਰਣ ਦੀ ਥਾਂ" ਦੇ ਭਾਵ ਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਐਂਡਸੀ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ 2019 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ:

“(2) ਇਹ ਭਾਗ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਮਧਿਆਂਤਰਣ ਦੀ ਥਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹੈ।

3[ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਸੈਕਸ਼ਨ 9, 27 ਅਤੇ 4[ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ)] ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 37 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਪਾਰਕ ਮਧਿਆਂਤਰਣ ਉੱਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ, ਭਾਵੇਂ ਮਧਿਆਂਤਰਣ ਦੀ ਥਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਬਾਹਰ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਜਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਮਧਿਆਂਤਰਣ ਪੁਰਸਕਾਰ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਭਾਗ II ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਧੀਨ ਲਾਗੂ ਅਤੇ ਮਾਨਤਾ ਹੈ।]”

37. ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਵਾਲ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਐਂਡਸੀ ਐਕਟ ਦੇ ਭਾਗ-I ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ, ਜਿੱਥੇ ਮਧਿਆਂਤਰਣ ਦੀ ਥਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਬਾਹਰ ਸੀ।

38. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਦੇਖਿਆ, ਐਂਡਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(2) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਮਧਿਆਂਤਰਣ ਦੀ ਥਾਂ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਭਾਗ-I ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਸੀਮਾ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਸਾਰ ਵਿੱਚ ਸੈਕਸ਼ਨ 20 ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਮਧਿਆਂਤਰਣ ਦੀ ਥਾਂ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੇਵਲ ਜੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਮਧਿਆਂਤਰਣ ਦੀ ਸੀਟ/ਥਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ 1996 ਦਾ ਐਕਟ ਦਾ ਭਾਗ-I ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇ ਸੀਟ/ਥਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਬਾਹਰ ਹੁੰਦੀ, ਤਾਂ ਭਾਗ-I ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਬੈਠਕਾਂ ਦਾ ਸਥਾਨ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕਾਰਨ ਕਾਰਵਾਈ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਉੱਠੀ ਹੋਵੇ।

39. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਬੀ.ਜੀ.ਐਸ. ਐਸ.ਜੀ.ਐਸ. ਸੋਮਾ ਜੇ.ਵੀ. (ਉੱਪਰ) ਵਿੱਚ ਮਿਸਟਰ ਸੰਜੇ ਘੋਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਏ ਐਂਡ ਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(2) ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਪਾਰਕ ਮਧਿਆਸਤਤਾ ਲਈ ਏ ਐਂਡ ਸੀ ਐਕਟ ਦੇ ਭਾਗ I ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ, ਜਿੱਥੇ ਮਧਿਆਸਤਤਾ ਦੀ ਸੀਟ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ।

40. ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਕੰਸਟਰਕਸ਼ਨ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ (ਉੱਪਰ), ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਮਧਿਆਸਤਤਾ ਦੀ ਸੀਟ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਖਾਸ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਧਾਰਾ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਉਹ ਅਦਾਲਤਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸੀਟ ਸਥਿਤ ਸੀ, ਹੀ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਖਾਰਜ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਰੱਖਣਗੀਆਂ। ਉਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਕੇਵਲ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਹੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਰੱਖਣਗੀਆਂ।

41. ਇਹ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਉਸ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੁੱਦੇ ਲਈ ਮਿਸਾਲ ਹੈ ਜੋ ਉਠਾਇਆ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦ, ਮੁਹਾਵਰੇ ਅਤੇ ਵਾਕ ਨੂੰ ਸੰਦਰਭ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਨਾ ਹੀ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਾਂਗ ਪੜ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਹੀ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਮਿਸਾਲ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਜੱਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਹੀ ਗਈ ਹਰ ਗੱਲ।

42. ਇਹ ਕਦੇ ਵੀ ਇੱਕ ਸਰਬਜਨਕ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਮਧਿਆਸਤਤਾ ਸਮਝੌਤਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਧਿਆਸਤਤਾ ਦੀ ਥਾਂ ਫਰੀਦਾਬਾਦ/ਦਿੱਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਏ ਐਂਡ ਸੀ ਐਕਟ ਦੇ ਭਾਗ I ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵੀ ਫਰੀਦਾਬਾਦ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਫਰੀਦਾਬਾਦ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਗੁਆ ਦੇਵੇਗੀ, ਬਸ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਮਧਿਆਸਤਤਾ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ।

43. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਕਾਸ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ, ਕਿ ਮਧਿਆਸਤਤਾ ਸਮਝੌਤੇ ਵਾਲੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਕੋਲਕਾਤਾ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਜਤਾਈ ਸੀ, ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਧਿਆਸਤਤਾ ਸਮਝੌਤੇ ਵਾਲੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਕੇਵਲ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਜਤਾਈ ਸੀ ਕਿ ਮਧਿਆਸਤਤਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀਆਂ ਬੈਠਕਾਂ ਕੋਲਕਾਤਾ ਵਿੱਚ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਕੋਲਕਾਤਾ ਮਧਿਆਸਤਤਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀਆਂ ਬੈਠਕਾਂ ਦੇ ਆਯੋਜਨ ਲਈ ਸਥਾਨ ਸੀ।

44. ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਹਾਰਡੀ ਐਕਸਪਲੋਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ (ਇੰਡੀਆ) ਇੰਕ.6$_{SUPERSCRIPT}$ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਬੈਠਕਾਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਸਥਾਨ ਨਾਲ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ ਮਧਿਆਸਥਤਾ ਦੇ ਸੀਟ ਜਾਂ ਮਧਿਆਸਥਤਾ ਦੇ ਸਥਾਨ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਅਰਥ ਹੈ।

45. ਮੰਕਾਸਤੂ ਇੰਪੈਕਸ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਏਅਰਵਿਜੁਅਲ ਲਿਮਿਟੇਡ7$_{SUPERSCRIPT}$ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ (ਮਾਣ. ਏ.ਐਸ. ਬੋਪੰਨਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ) ਮੈਂਬਰ ਸੀ, ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ:

"19. ਮਧਿਆਸਥਤਾ ਦੀ ਸੀਟ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਧਿਆਸਥਤਾ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਹਿਲੂ ਹੈ। ਮਧਿਆਸਥਤਾ ਦੀ ਸੀਟ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਧਿਆਸਥਤਾ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਮਧਿਆਸਥਤਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਨਿਰਣੇ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮਧਿਆਸਥਤਾ ਪੁਰਸਕਾਰ 'ਤੇ ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦਾ ਵੀ। ਸਥਾਨ ਸਿਰਫ ਇਸ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਸੰਸਥਾ ਕਿੱਥੇ ਸਥਿਤ ਹੈ ਜਾਂ ਸੁਣਵਾਈਆਂ ਕਿੱਥੇ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਪਰ ਇਹ ਸਭ ਇਸ ਬਾਰੇ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜੀ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਮਧਿਆਸਥਤਾ ਕਾਰਵਾਈਆਂ 'ਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਨਰਕੋਨ (ਇੰਡੀਆ) ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਇਨਰਕੋਨ ਜੀਐਮਬੀਐਚ [ਇਨਰਕੋਨ (ਇੰਡੀਆ) ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਇਨਰਕੋਨ ਜੀਐਮਬੀਐਚ, (2014) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1 : (2014) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਸਿਵਿ) 597], ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ : (ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰਨਾ 43 & 46, ਪੈਰਾ 97 & 107)

"[ਸੀਟ ਦਾ ਸਥਾਨ ਉਹ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਮਧਿਆਸਥਤਾ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸੀਟ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਮਧਿਆਸਥਤਾ/ਕਿਉਰੀਅਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।"

20. ਇਹ ਅਚਰਜ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ "ਮਧਿਆਸਥਤਾ ਦੀ ਸੀਟ" ਅਤੇ "ਮਧਿਆਸਥਤਾ ਦਾ ਸਥਾਨ" ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਕੇ ਵਰਤਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਵੀ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ "ਮਧਿਆਸਥਤਾ ਦੇ ਸਥਾਨ" ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਉਸ ਸਥਾਨ ਨੂੰ "ਸੀਟ" ਵਜੋਂ ਮੰਨਣ ਦੀ ਮੰਸ਼ਾ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ "ਸੀਟ" ਬਾਰੇ ਮੰਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਤੋਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ

ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"

46. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਵਿਕਾਸ ਸਮਝੌਤੇ ਨੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਧਿਆਸਥਤਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀਆਂ ਬੈਠਕਾਂ ਕੋਲਕਾਤਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਕੁਮਾਰ ਚੈਟਰਜੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸਬਮਿਟ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ

ਕੋਲਕਾਤਾ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨਾ ਹੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਮਧਿਅਕਾਰਤਾ ਦੀ ਸੀਟ ਵਜੋਂ ਕੋਲਕਾਤਾ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਜਤਾਈ ਸੀ। ਕੋਲਕਾਤਾ ਸਿਰਫ ਮਧਿਅਕਾਰਤਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀਆਂ ਬੈਠਕਾਂ ਲਈ ਸਥਾਨ ਸੀ।

47. ਇਹ ਅਚ੍ਛੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ ਕਿ, ਜਦੋਂ ਦੋ ਜਾਂ ਵੱਧ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਮਧਿਅਕਾਰਤਾ ਸਮਝੌਤੇ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੇ ਨਿਰਣੈ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਸਮਝੌਤੇ ਦੁਆਰਾ ਸਾਰੇ ਵਿਵਾਦ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰਕੇ ਸੌਂਪ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਨਹੀਂ ਹੋਰ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਵੀ, ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਿਸਟਰ ਸਿਨਹਾ ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

48. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਕੋਲਕਾਤਾ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਭੇਜਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਨਹੀਂ ਜਤਾਈ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਕੋਲਕਾਤਾ ਨੂੰ ਮਧਿਅਕਾਰਤਾ ਦੀ ਸੀਟ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਕੋਲਕਾਤਾ ਸਿਰਫ ਮਧਿਅਕਾਰਤਾ ਬੈਠਕਾਂ ਲਈ ਸਥਾਨ ਹੋਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਵਾਬੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਖੁਦ ਮੁਜ਼ੱਫਰਪੁਰ ਵਿੱਚ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 9 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅੰਤਰਿਮ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ, ਨਾ ਕਿ ਕੋਲਕਾਤਾ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ। ਜਵਾਬੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਮੁਜ਼ੱਫਰਪੁਰ ਵਿੱਚ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਕੋਰਟ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਮੰਗਿਆ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਕੋਲਕਾਤਾ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਖਾਸ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਜਤਾਈ ਸੀ। ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਮਧਿਅਕਾਰਤਾ ਖੇਤਰ ਵਜੋਂ ਕੋਲਕਾਤਾ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹਾਂ ਕਿ ਕੋਲਕਾਤਾ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜਵਾਬੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 11(6) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੋਲਕਾਤਾ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਉਠਾਏ ਗਏ ਐਤਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਮਧਿਅਕਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

49. ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਅਪੀਲਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਮਧਿਅਕਾਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਸਮੀਖਿਆ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਖਾਰਜੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਧਿਅਕਾਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਐਤਰਾਜ਼ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕੋਲਕਾਤਾ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਿੱਖਿਅਤ ਮਧਿਅਕਾਰ ਜਾਂ ਉਸ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਤੱਕ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਢੰਗ 'ਤੇ ਕੋਈ ਕਲੰਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ।

50. ਚੂੰਕਿ ਮਧਿਅਕਾਰਤਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀਆਂ ਬੈਠਕਾਂ ਕੋਲਕਾਤਾ ਵਿੱਚ ਹੋਣੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਉਚਿਤ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਸਟਿਸ ਭਾਸਕਰ ਭੱਟਾਚਾਰਿਆ, ਗੁਜਰਾਤ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪੂਰਵ ਮੁੱਖ ਨਿਆਂਕਾ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕਲੌਤਾ ਮਧਿਅਕਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੈ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਜਸਟਿਸ ਭਾਸਕਰ ਭੱਟਾਚਾਰਿਆ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਜਤਾਈ ਹੈ।

51. ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਆਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਅੱਜ ਤੋਂ 15 ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇਗੀ ਤਾਂ ਜੋ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪਾਰਟੀਆਂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਤਰਿਮ ਰਾਹਤ ਲਈ ਧਾਰਾ 17 ਅਧੀਨ ਸਿੱਖਿਅਤ ਮਧਿਅਕਾਰ ਕੋਲ ਜਾ ਸਕਣ।

ਅੰਕਿਤ ਜ੍ਵਾਨ

ਅਪੀਲਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

(ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ : ਰਾਹੁਲ ਰਾਠੀ, ਐਲ.ਸੀ.ਆਰ.ਏ.)

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate